

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Serisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

România ori Bulgaria?

Sibiu, 1 Septembrie n.

Greșala cea mai mare, din cele multe, pe cari le-a săvârșit diplomația monarhiei austro-ungare în timpul din urmă, este negreșit aceea, că a înstrăinat, poate că pentru totdeauna, pe cea mai bună și mai credincioasă aliată a ei, pe România, de către monarhia noastră, care a perdut prin aceasta un stâlp puternic de apărare în momente de primejdie.

Cum s'a făcut înstrăinarea aceasta? O știm. Pe urma nesincerității politice externe a monarhiei noastre, care nu a apărut, nici în conferința dela Londra și nici în cea din Petersburg, cu destulă energie interesele mari ale României; și apoi prin duplicitatea diplomației austro-ungare, care a început la urmă să favorizeze pe Bulgari, în contul și în detrimentul intereselor României. Dovadă și nesocotitul plan cu revizuirea păcii dela București.

Întru adevăr de neînțeles, cum se poate, ca stând în raporturi de alianță cu un stat oarecare, să cauți și să promovezi, nu interesele acestui stat, dela care ai să aștepti sprijin și ajutor, ci interesele statului, care întărindu-se, poate să devină pericolos pentru aliatul tău!

„Cartea verde” a României, colecția de documente autentice, referitoare la întreaga criză din Balcani, la nașterea, dezvoltarea și rezolvarea ei prin tratatul de pace dela București, care după informațiunile pe cari le avem se compune tocmai acum și va fi scoasă în curând din tipar, ne va lămurii pe deplin asupra atitudinii necorecte a diplomației austro-ungare față de România, și ne va arăta greșelile ministrului nostru de externe în mărimea lor naturală. Față de glasul limpede al actelor nu va mai folosi apoi nimica nici o desmințire și nici o întortochiare ori înfrumșetare a lucrurilor. Lumea le va vedea în deplina lor golătate. Le va vedea și le va judeca.

De ce s'a făcut însă la Viena o politică atât de nesocotită, care nu putea să aibă o altă urmare, decât numai înstrăinarea României de către monarhia noastră?

Din simplul motiv, că domnul conte Berchtold a făcut o politică externă, nu austro-ungară, ci curat maghiară. Faptul, că totdeauna a consultat și pe ministrul-prezident ungar, că i-a cerut și primit sfatul, dovedește din destul, că afirmarea noastră nu poate să fie lipsită de temei. Iar căldura cu care foile guvernamentale maghiare (dar numai cele guvernamentale) iau în apărare pe domnul Berchtold și politica sa, formează o altă dovadă despre esactitatea acestei afirmări. Apără doară politica proprie, politica maghiară. Iar politica maghiară, — aceasta o știe toată lumea, — nu admite întărirea României, nici în privință teritorială, nici în privință morală, prin creșterea prestigiului ei, din motive ușor de ghicit. Și-ar putea

arunca cumva ochii spre — Ardeal! Căci cunoaștem toți vorba: mâncând vine apetitul.

Am sprijinit deci pe Bulgari, pentru că să perdem pe Români, despre cari puținele foi guvernamentale maghiare, cari apără, cum am spus, pe contele Berchtold, pentru a ne întări numai în convingerea, că întru adevăr, politica externă a monarhiei austro-ungare astăzi e o politică inspirată de Maghiari, își permit să afirme, că nu ar fi oameni de încredere, și în consecvență dau sfatul domnului Berchtold, să nu mai alerge după prietenia lor, ci se caute și se lege prietenie cu Bulgarii, cari vor fi de mai mare folos monarhiei noastre decât Români!

Din punct de vedere curat maghiar credem și noi, ba suntem siguri, că Bulgarii sunt de preferit, pentru că Bulgarii nu au conaționalii aici la noi, în Ungaria, cum au Românii și Sârbii, deci Bulgarii nu pot să pună condițiuni pentru acordarea prieteniei lor, cel puțin nu de acelea, cari ar putea să fie neplăcute Maghiarilor. Pe când România, care astăzi a ajuns să facă o politică externă proprie a ei, nu mai mult a monarhiei noastre, invitată să intre de nou în legături de alianță cu monarhia noastră, sigur că ar condiționa intrarea ei în aceste legături dela o tratare mai bună, mai dreaptă, mai echitabilă față de Românii din Ungaria, iar acesta ar fi un hap foarte amar pentru domni Maghiari, pe care cu greu l-ar putea înghiți. De aceea dau ei deci sfatul celor dela Viena, să nu mai alerge după Români, să-i lase să-și meargă calea lor, ci să lege prietenie cu Bulgarii.

Lege-o, pe Români puțin are să-i impoarte această prietenie. Întrebarea însă e, că oare pentru monarhia întreagă ce e mai avantajos: o alianță cu România, ori o alianță cu Bulgaria? Credem că și cei mai puțin orientați în politică vor trebui să știe și se recunoască, că serviciile pe cari le-ar putea face România monarhiei noastre în cas de strâmtoare la nici un cas nu le putem aștepta dela Bulgari. Pentru că România când ar trebui să ne dea și când ar putea să ne dea ajutor? Într'un conflict cu Rusia. Este om oare atât de naiv, care se creadă, că într'un eventual războiu cu Rusia Bulgarii se vor pune pe partea noastră, nu pe a Rusiei? Iar aceea încă va trebui să o știe fiecare om cu judecată sănătoasă, că România pusă pe partea Rusiei într'un eventual războiu înseamnă moartea Austro-Ungariei.

E clar deci că lumina soarelui, că interesele mari ale monarhiei noastre reclamă în mod imperios îmbilnzirea României și atragerea ei de nou în legăturile de alianță de mai înainte, precum earăși clar e și aceea, că lucrul acesta nu se mai poate face astăzi decât numai pe calea pe care vedem că Rusia caută să-și asigure bunăvoința și simpatiile Românilor, adică: prin acordarea de drepturi politice naționale pe seama conaționalilor lor de aici. Când Rusia ordonează, ca în bise-

ricile din Basarabia serviciul divin să se officieze românește și în școalele din Basarabia instrucția să se facă în clasele de jos românește: cei dela Viena, dacă vreau de nou prietenia României, care cum am spus, pentru monarhia noastră e o absolută necesitate, trebuie să caute și se pună cât mai curând zăgazuri tuturor tendințelor de maghiarizare din Ungaria, deschizând calea pe seama liberei dezvoltări a tuturor popoarelor nemaghiare din patria aceasta, mai ales însă a Românilor, dela a căror deplină mulțămire cu soarta lor depinde atragerea României de nou pe partea monarhiei noastre. Iar dacă nu se va face așa, România rămâne perdută pentru totdeauna pentru noi, spre paguba monarhiei.

Desmințire. Văzând că unele ziare maghiare perzistă pe lângă afirmarea, că congresul învățătorilor români, convocat la Cluj, a fost oprit din partea guvernului la dorința prelaților români, încât privește pe Arhieriei bisericii noastre și în special pe I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Meșianu, suntem autorizați a declara, că afirmarea nu corespunde adevărului. Dovadă și însuși actul de oprire al guvernului, care spune apriat, că congresul învățătorilor a fost oprit, fiindcă el a fost convocat de un particular, nu de vre-o autoritate bisericească, cu drept și rol de conducere în ale învățământului confesional.

Lipsa de învățători.

E mult simțită în întreaga noastră mitropolie lipsa de învățători. Toate corporațiunile noastre bisericești s'au ocupat din tot adinsul cu chestia aceasta, căutând să afle căi și mijloace pentru îndreptarea stărilor acestora delucruri, neprielnice învățământului public din școalele noastre confesionale. Nu e mirare deci, că și presa română începe să dea o atențiune mai mare acestei simțite calamități. Astfel ziarul „Românul” din Arad publică în numărul din Dumineca trecută un temeinic articol în chestia lipsei de învățători, stabilind starea adevărată a lucrurilor și făcând unele propuneri cu privire la îndreptarea lor. Reproducem și noi în întregime articolul, făcând comunicarea, că tocmai în vederea simțitei lipse de învățători, consistorul arhidiecezan din Sibiu a luat hotărârea, ca să se deschidă în Sibiu și o *pedagogie de fete*. Articolul publicat în „Românul” și scris de „Un preot” e următorul:

Se apropie timpul să se deschidă iarăși largi porțile seminarilor noastre teologice și pedagogice, spre a primi pe cei hotărâți în gândul lor, să-și închine viața misiunii frumoase de-a-și slui neamul ca preoți și învățători, umblând „ca fiii luminii, căci zilele grele sunt...”

Cei ce se interesează de soarta școalelor noastre populare, având simț de răspundere pentru creșterea tineretului și îndrumarea învățământului nostru popular, de câțiva ani încoace constată îngrijorați, că scade mereu numărul elevilor de pedagogie și din cauza lipsei dureroase de învățători

o mulțime de școale românești rămân an de an cu zidurile goale, ca niște altare uitate și pustii.

Unul dintre directorii noștri de seminar se întreabă îngrijorat: *Ce e de făcut în fața acestei situații?* Și după ce constată, că forurile administrației bisericești superioare și-au făcut datoria în această privință, dând circulare și îndemnând părinții să-și trimită copiii la pedagogie, carieră destul de bine plătită în timpul din urmă, încheie cu următoarele îndemnuri:

„Se pare, că cei chemați a lumina părinții, că ce este învățătorul de astăzi, nu și-au făcut datoria. Să o facă acum aceasta preoții și învățătorii cu totădinsul. E vorba de salvarea școalelor prin învățători și de atragerea tinerimii la sânul bisericii. Merită nu numai atențiunea, ci și lucrarea cea mai intensă a preoției și a învățătoriei, ca să aducă în serviciul școalei confesionale tot ce se poate aduce. Aceasta este misiunea lor. Dar aducă elemente bune, cari să poată presta condițiile noastre și rigoarea examenelor, ca precum se zicea despre soldații lui Napoleon, că fiecare poartă în ranita lui bastonul de mareșal, să se zică și despre dascălul român, că fiecare poartă în sufletul lui evanghelia lui Tichindeal, prototipul dascălului românesc. Sunt atâția copii buni, cari sub conducerea corpului nostru profesoral s'ar face apostolii acestei evanghelii. Administrația și-a făcut datoria cu mijloacele ei de executivă, a mântuit din școale ce a fost de mântuit, dar zidurile acestea sunt mute. E rândul apostolilor să-și crească învățăcei, cari să dea suflare dumnezească acelor ziduri. Apostolii culturii românești, aruncați mrejiile voastre după învățăcei!”

Avea-vor aceste îndemnuri un rezultat mai bun, decât hotărârile sinoadelor și circularele consistoriale, ce au răsunat pe urma lor? Ar fi de dorit și ar putea să aibă. Căci elevilor de pedagogie li-se fac de un timp încoace toate înlesnirile posibile din partea susținătorilor seminarilor noastre: li-se reduc taxele de întreținere, li-se votează ajutoare în bani, li-se oferă chiar și întreținere gratuită. La acestea să adăugăm, că elevii de pedagogie ajung atât de repede, la vârsta de 19—20 ani, la o slujbă bine plătită și care le îngăduie câte 4—5 luni de vacanțe pe an astfel, încât orice învățător, dacă e om de ispravă și de inițiativă, poate să-și mai facă rost și de alte venituri laterale, pe lângă leaful sa dascălescă. Credem deci, că sunt destule argumente pentru înduplecarea părinților de a-și trimite băieții, cari au terminat clasa IV-a secundară, la vreuna din pedagogiile noastre, scutindu-se astfel și pe danșii de mulțimea de cheltuieli, ce reclamă continuarea studiilor în clasele superioare, și dând și fiilor lor prilej să poată ajunge repede în posesiunea unei diplome și făcând totodată și școalelor noastre orfane de învățători un însemnat serviciu prin angajarea fiilor lor ca propovăduitori ai culturii în aceste școale.

La caz însă, că spaima nemotivată de dispozițiile elastice isvorâte dintr'o urată violență cortesească a legilor școlare din 1907 și 1913, n'ar putea fi spulberată prin stăruințele și îndemmurile preoților, atunci nu rămâne de făcut altceva decât: consistoriile noastre să execute cu toată seriozitatea hotărârile sinodale privitoare la îndatorirea clericilor noștri de a servi un număr oarecare de ani ca învățători înainte de a se hirotoni.

Sinodul arhidiecezan din Sibiu a decis în sesiunea sa din 6/19 Aprilie 1912 ca „pentru înlăturarea, sau măcar micșorarea lipsei de învățători fiecare absolvent de teologie să fie obligat a face și examenul de calificățiune învățătorească și a funcționa ca învățător, până când va ocupa un post de paroh”.

Hotărârea aceasta este deplin motivată, nu numai prin actuala lipsă de învățători, ci și prin întreagă dezvoltarea istorică a învățământului nostru popular, precum și prin considerațiuni de ordin canonic.

De când avem și noi școale populare române, slujitorii lor au fost totdeauna în strânsă legătură cu biserica. Diecii din vecime își purtau slujba lor dascălescă as-

pirând ca la o mare răsplătă măcar pentru zilele lor de bătrânețe la treapta preoției. Multime de preoți de ai noștri s'au și recrutat în vechime din rândurile diecilor. Iar în timpurile mai recente dela Șaguna încoace iarăș cei mai de valoare preoți ai noștri înainte de a se hirotoni au muncit ca învățători ani mai mulți sau mai puțini, după cum cereau împrejurările. Cel dintâi sinod ținut pe timpul lui Șaguna în primăvara anului 1850 a decis, ca: „tot clericul să fie dator înainte de ce s'ar preoți a fi învățator după stările împrejur”. Această dispoziție a fost foarte salutară, căci a ținut pe candidații noștri de preoție într-o activitate culturală încredințată, i-a împrietinit cu problemele școlii noastre populare, dându-le prilej a se pregăti ca să poată îndeplini mai târziu cu pricepere și vrednicie chemarea lor de directori școlari. Preoții, cari n'au funcționat câțiva ani și ca învățători, de obicei se rustifică mai repede și ca directori școlari nu-și înțeleg totdeauna destul de bine chemarea.

Așa dară nu numai interesele școlii noastre, ci chiar și prestigiul preoției ca factor cultural reclamă în mod imperativ, ca în viitor nici un absolvent de teologie să nu poată fi sfințit ca preot dacă n'a funcționat cel puțin 4—5 ani ca învățator. E lucru cu desăvârșire comic și nepotrivit să pui pe un băiat de 22—23 ani, cum sunt de obicei absolvenții de teologie, în fruntea poporului ca sfătuitoare și părinte sufletească în toate vârtejurile traiului zilnic, când el este cu totul lipsit de orice experiență a vieții și deci incapabil a da credincioșilor săi o povăț de ordin practic. Pe când — dacă funcționează câțiva ani ca învățator, are prilej a cunoaște împrejurările din viața ale poporului și a gusta puțin din școala vieții, — deși e adeseori plin de amărăciune — este totuși unui preot cu mult mai necesară decât toată înțelepciunea învățătorului înalte „academice”, cari rămân infructuoase în împrejurările vieții noastre dela sate.

În sfârșit socotim, că pe lângă argumentele înșirate mai sus, pentru arhieriei noastre trebuie să fie hotărîtor și canonul 14 al sinodului IV. ecumenic, în care se spun următoarele: „Canonul sfinților și de Dumnezeu purtătorilor părinților noștri să se observe și în aceea, ca preotul mai înainte de 30 de ani să nu se hirotonească, deși ar fi cu totul vrednic, ci să aștepte, căci Domnul nostru Iisus Cristos în anul al treizecilea s'a botezat și a început a învăța”.

Mitropolitul Șaguna interpretând dispoziția acestui canon zice: „Poate vedea cineva în acest canon o strictețe prea mare, când se cer 30 de ani pentru celce se sfințește de preot; însă când luăm în considerațiune serioasă chemarea unui preot, atunci vom afla, că etatea de 30 ani pentru un preot, ca învățator, luminător al poporului în cele eterne și temporale, nu este exagerată, ci tocmai potrivită, înțelegându-se de sine, dacă unul ca acesta va posedea calificățiune științifică va posedea moravuri bune și va fi cunoscut ca vrednic de preoție („Enchiridion de canoane”, Sibiu 1871 pag. 107).

Iată deci, în care parte credem, că ar fi necesar și potrivit să-și arunce arhieriei noastre, ca niște apostoli ai culturii românești, mrejele lor după învățăcei.

Și de sigur, nu le vor arunca zadarnic.

Dela „Asociațiune”.

Raportul general al comitetului.

Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român” va adresa adunării generale, convocată pe 14 și 15 Septembrie n. e. la Orăștie, următorul raport general:

Onorată adunare generală!

Asociațiunea în ultimii ani și-a dat silința să devină o instituție dătătoare de viață nouă în sânul poporului nostru, răspândind în păturile cele mai largi cultura națională și încercând să stabilească o legătură organică și unitară între diferitele ținuturi locuite de Români. Prin prelegeri și prin publicațiuni populare a izbutit să deștepte interesul masselor mari ale poporului nostru față de această instituție, pe care mai înainte o cunoșteau foarte puțin. Cu toate greutateile pe care a avut să le învingă, instituțiunea noastră a reușit să răspândească scrisul românesc chiar și în ținuturile dela periferia Românismului, cum sunt Bihorul, Sătmărușul și Maramurașul, iar conferențieri au străbătut colțuri, unde țărâniștea nu prea are obiceiul să audă din gura „domnilor” povești practice și îndemnuri rostite din inimă curată pentru înaintarea lor culturală și întărirea lor economică. Țărâni, dornici s'audă graiul românesc au alergat cu sutele și chiar cu miile la aceste prelegeri, ascultând cu adevărată evlavie sfaturile cărturarilor. În

unele părți aceste sfaturi au fost sămânță rodnică, aruncată în pământ bun. Țărâni au urmat poveștile, și-au cumpărat cărți, s'au înscris la cursurile de analfabeți și au încercat să-ducă îmbunătățiri și în economie.

Pe lângă propaganda culturală, Asociațiunea s'a ocupat și cu greaua problemă a organizației economice a țărâniștii, prin înființarea de bănci sătești și prin alte cooperative. Situațiunea generală economică și financiară din ultimii doi ani a fost puțin prielnică pentru propaganda și intruparea ideii cooperative, dar greutatea începutului nu trebuie să ne descurajeze, ci trebuie să ne îndemne la o muncă și mai înțepită și mai conștientă. Cu toții trebuie să ne dăm seama că organizația economică a țărâniștii va crea o temelie solidă tuturor celorlalte organizații naționale din sânul poporului nostru. Organizația cooperativă a țărâniștii va întări biserica strămoșească, va mântui școalele și va înlesni propaganda tuturor instituțiilor ce țințese emanciparea economică, culturală și cetățenească a poporului nostru. Nici o muncă și nici o jertfă nu este prea mare pentru intruparea acestui ideal național. Dar numai munca tăcută, conștientă și cinstită ne va duce la izbândă și numai jertfele aduse cu gândul curat, în interesul obșteșc, vor aduce urmașilor roade binefăcătoare.

Așa trebuie să fie munca noastră de propagandă culturală și economică în cadrele Asociațiunii.

Comitetul central și-a dat toată silința să îndrume în această direcție activitatea Asociațiunii din ultimii ani. Și ceea ce n'a reușit să facă până acum, nădăjduiește să facă în viitor, încercând să introducă, în vederea acestui scop, mai multe îmbunătățiri și completări în organizația de astăzi a Asociațiunii.

Comitetul central își îndeplinește o tristă datorie, raportând că Asociațiunea dela ultima ei adunare generală a pierdut mai mulți membri. Numele tuturor membrilor decedați sunt înșirate în anexa I. a acestui raport. Invităm onorata adunare generală să deie expresie durerii sale pentru aceste pierderi.

În ce privește membrii Asociațiunii, avom onoarea a vă raporta, că până la 1 August a. c. instituțiunea noastră numără următorii membri: onorari: 12; secțiile: 190; activi: 25; corespondenți: 165; fundatori: 149; pe viață: 445; activi (ordinari): 1902; ajutători: 11,851. Numărul total al membrilor Asociațiunii a fost deci: 14549. Deși numărul membrilor arată un spor față de anii trecuți, totuși mai sunt mulți cărturari cari nu-și țin de datorie a sprijini instituția noastră culturală. Facem și la acest loc apel la toți intelectuali noștri, să se înscrie membri ai Asociațiunii, ca aceasta să-și poată împlini chemarea tot mai intensiv.

Comitetul central a făcut o adresă către toate băncile, rugându-le să se înscrie între membrii Asociațiunii. Au răspuns abia 9 bănci, dintre cari 5 s'au înscris membri fundatori și anume: Crișana din Brad, Poporul din Săliște, Decebal din Deva, Răureana din Capolnoc-Mănăstir și Murașana din Reghin, iar 4, membri pe viață și anume: Arieșana din Turda, Vatra din Cluj, Grănițelul din Dobra și Lăpușana din Lăpușul-unguresc.

Dintre celelalte bănci numai următoarele sunt membri la Asociațiune: 1. membri fundatori: Albina din Sibiu, Bistrițana și Coroana din Bistrița, Patria din Blaj, Someșana și Banca populară din Dej, Agrișana și Corvineana din Hunedoara, Aurora din Năsăud, Ardeleana din Orăștie, Cassa de păstrare din Săliște, Sătmăreana din Seini, Silvania din Șimleu și Timișana din Timișoara; 2. membri pe viață: Auraria din Abrud, Detunata Bucium, Munteana din Offenbaia, Doina din Campeni, Zăgneana din Zlatna, Șoimușana din Șoimuș, Parsimonia din Bran, Ligediana din Liget, Economul din Cluj, Făgetana din Făget, Furnica din Făgăraș, Noiana din Noul-român, Olteana pin Viștea-inferioară, Șercaiana din Șercaia, Voileana din Voila, Furtuna din Rodna-veche, Mercur din Năsăud, Cordiana din Noerichiu, Concordia din Uzdin, Steaua din Petrovasela, Perșeu din Chișbaia, Sebeșana din Sebeșul-săsesc, Chioreana din Someșana-mare și Coroana din Timișoara.

Dintre 137 societăți pe acții și 60 de însoțiri, în total 207, abia 46 sunt membri fundatori sau pe viață la „Asociațiune”.

Cea mai frumoasă și mai binefăcătoare activitate, în cursul anului 1912, ca și în anii precedenți, au desfășurat-o despărțămintele, cari prin faptul că stau în nemijlocită atingere cu poporul, sunt chemate să săvârșească o bună parte din opera grea a propagandei culturale.

Constatăm cu bucurie, că numărul despărțămintelor active, adevărat a celor ce-și împlinesc conștient datoria, e în continuă

creștere. Dintre 74 de despărțăminte, câte a avut Asociațiunea la sfârșitul anului 1912, următoarele 52 au desfășurat o activitate multumitoare: 1. Abrud-Campeni, 2. Aiud-Teiuș, 3. Alba-Iulia, 4. Becicherecul-mare, 5. Beclean, 6. Beiuș, 7. Bistrița, 8. Blaj, 9. Bocșa, 10. Brad, 11. Bran, 12. Brașov, 13. Buziaș, 14. Ceica, 15. Cluj, 16. Dej, 17. Deva, 18. Dicioșanmărtin, 19. Dobra, 20. Făgăraș, 21. Gherla, 22. Hunedoara, 23. Ibașfalău, 24. Indol, 25. Lăpușul-unguresc, 26. Lugoj, 27. Măhaci, 28. Marghita, 29. Medaș, 30. Mercurea, 31. Mociu, 32. Muraș-Ludoș, 33. Muraș-Oșorheiu, 34. Năsăud, 35. Noerichiu, 36. Oravița, 37. Panciova, 38. Reghin, 39. Sălciua, 40. Săliște, 41. Sătmăruș, 42. Sebeșul-săsesc, 43. Șercaia, 44. Sibiu, 45. Șimleu, 46. Tășnad, 47. Teaca, 48. Tincea, 49. Turda, 50. Vârșet, 51. Vișeu-Iza și 52. Zărnești. Unele dintre despărțăminte de mai sus sunt înșirate între despărțămintele active, cu toate că n'au desfășurat o muncă destul de sistematică, dar nădăjduim că își vor da silința să lucreze, în viitor, și cu mai multă hărnicie pentru înaintarea culturală a poporului.

Câteva despărțăminte au desfășurat o activitate vrednică de toată lauda, care poate servi de pildă și pentru celelalte. În fruntea tuturor stau trei despărțăminte: Brașovul, Năsăudul și Săliștea, cari au biblioteci populare și agenturi în fiecare comună și cari, cu ajutorul conferențierilor, au cutrierat de mai multe ori satele, ținând prelegeri populare și șezători literare. Dintre despărțămintele nouă relevăm activitatea frumoasă a despărțămintelor Beclean și Vișeu-Iza, cari n'au cruțat nici o jertfă și nici o osteneală, ca, într'un singur an, să ajungă să se întrecă pe cele mai multe din despărțămintele vechi. Îndeosebi merită recunoștință despărțământul maramurașan Vișeu-Iza, care, pe lângă greutatea începutului, a avut să învingă și mizeriile ce i le-a făcut administrația. Dintre celelalte despărțăminte harnice merită o mențiune specială următoarele: Dicioșanmărtin, Muraș-Oșorheiu, Sebeșul-săsesc și Teaca.

Celelalte despărțăminte, adevărat 15, n'au desfășurat aproape nici o activitate, iar 5 nici n'au funcționat și anume: Cohalm, Hălmagiu, Lipova, Orade și Treiscaune-Ciuc. Numărul despărțămintelor active totuși s'a sporit, față de anul precedent, și comitetul central nădăjduiește că va reuși, rând pe rând, să inactiveze despărțămintele cari nu funcționează, și să îndemne la muncă pe cele neactive.

De când urmărim mai deaproape activitatea despărțămintelor am constatat, că activitatea sau neactivitatea lor depinde dela oamenii, cari stau în fruntea lor. Dacă directorii și comitele cercuale ale despărțămintelor își împlinesc datoria și lucrează cu stăruință cuvenită, reușesc să trezească o viață culturală chiar și în ținuturile adormite. Dovadă despărțământul maramurașan Vișeu-Iza. Iar dacă oamenii dela conducere nu se interesează de răspândirea culturii în popor, cele mai active despărțăminte trec în șirul celor neactive. Adunările cercuale ale despărțămintelor trebuie să fie deci cât se poate de precaute la alegerea persoanelor, chemate să le conducă. Să nu se uite nicicând, că a sta în fruntea unei instituții numai atunci seamnă o cinste, dacă știi și poți să-ți îndeplinești datoria.

Activitatea despărțămintelor a îmbrățișat, ca și în anii trecuți, răspândirea culturii între țărâni și cărturari, cu ajutorul: prelegerilor populare, conferențierilor pentru intelectuali, reprezentațiilor teatrale, șezătorilor culturale, cursurilor de analfabeți, expozițiilor de tot felul și prin împărțirea de cărți. În unele despărțăminte această propagandă culturală se face sistematic, după un plan bine chibzuit și, prin urmare, se și obțin rezultate multumitoare. În cele mai multe despărțăminte se face și astăzi o muncă pe dibuite și întâmplătoare.

Pentru a înlătura această lipsă de orientare, comitetul central, la sfârșitul anului 1911, a adresat o circulară tuturor despărțămintelor, indicându-le problemele cu cari au să se ocupe și înșirându-le mijloacele și felul cum au să lucreze, ca activitatea lor să fie practică și rodnică.

În circulară s'a stăruit mai ales asupra prelegerilor populare, cari s'au dovedit a fi cele mai potrivite mijloace de propagandă culturală la sate. Unora dintre despărțăminte, cari s'au angajat să țină serii de prelegeri sistematice, li s'au împărțit ajutoare de câte 100 cor. pentru acoperirea cheltuielilor de drum, și anume despărțămintelor: 1. Abrud-Campeni, 2. Aiud-Teiuș, 3. Beclean, 4. Beiuș, 5. Ceica, 6. Cluj, 7. Lugoj, 8. Măhaci, 9. Marghita, 10. Mercurea, 11. Muraș-Ludoș, 12. Muraș-Oșorheiu, 13. Năsăud, 14. Săliște, 15. Sebeș, 16. Sibiu, 17. Șimleu și 18. Zărnești, iar 19. desp. Teaca i s'a dat un ajutor de 50 cor.

(Va urma).

Pelerinaj la mănăstirea Hodoș-Bodrog.

Din incidentul sărbătorii „Adormirei Născătoarei de Dumnezeu”, deși timpul în anul acesta este nefavorabil, s'a întrunit la sf. mănăstire Hodoș-Bodrog un număr însemnat de credincioși, veniți din diferite părți ale țării. Au fost de astădată până la opt mii de credincioși.

Poporul a venit în grupe mai mari și mai mici cu începere din 13/26 August și în decursul prez'lei sărbătorii.

În grupe mai mari au venit din Socolod sub conducerea preotului Petru Marșev, din Ghirec sub conducerea preotului Trif Petcu, din Șeitin sub conducerea preoților Petru Nemet și Dimitrie Roșcău, din Chesioț sub conducerea preotului Ilie Mot, din Olaca sub conducerea preotului George Turic, din Zarand sub conducerea preotului Aurel Iancu, din Macea și Curtici sub conducerea preotului Aurel Ciorogariu, din Cernetez sub conducerea învățătorului Ștefan Crețu.

În număr mai mare — fără preoți — au venit credincioși din comunele Batania, Cănadul sârbesc, Nerău, Pesac, Sannicolău-mare, Mișca, Șimand, Sicău, precum și din alte comune din apropiere și din depărtare.

Serviciile divine s'au oficiat din partea superiorului mănăstirii, arhimandritul Augustin Hamsea, ezistat de părintele mănăstirii, de profesorul de teologie Dr. Teodor Botiș, preoți veniți cu peregrinii și diaconul Dr. Lazar Iacob.

În prez'ua sărbătorii s'a oficiat în capela de vară utrenia și sf. liturgie, iar seara privegherea, ocolindu-se sf. biserică și cetindu-se patru evanghelii. A fost un act înălțător de inimi, care înfățișă un aspect feeric, az'stând la acest serviciu miile de credincioși cu lumini în mână, cari ocupaseră întregă spațioasa curte a sf. mănăstiri.

În ziua praznicului s'a oficiat sf. liturgie în capela de vară cu az'stența tuturor preoților de față.

Notez aici, că peregrinii au venit în cea mai frumoasă ordine, cântând cântări duhovnicești și au fost întinpați la întrarea lor pe teritorul mănăstirii, între sunetul clopotelor, de arhimandritul Augustin Hamsea, ezistat de părinții mănăstirii și apoi conduși la amvonul capelei de vară, unde arhimandritul a ținut fiecărui grup câte o vorbire. Deasemenea a vorbit Preacuvioșia Sa și la cele două liturgii, oficiată una în prez'ua sărbătorii și alta în ziua praznicului.

Vorbirile ținute, atât la întinpinarea credincioșilor cât și la cele două sf. liturgii, au fost o bogată și prețioasă expunere din comoara cea nesecată a doctrinei evanghelice și a sînteii noastre biserice. Purcizând dela trebuințele, greutatea și năcazurile de astăzi ale poporului nostru, vorbitorul a expus în liniamente generale modul, calea și direcțiunea creștinească, prin care poporul va ști și va putea să-și creeze o stare și o soartă mai bună.

Pondul principal a fost în toate doctrine cardinală a evangheliei, că omul sub scutul credinței și însoțit de iubirea către Dumnezeu și către deaproapele, între orice împrejurări și de orice stare ar fi, poate să-și creeze în această lume o stare multumitoare și prin ținuta și faptele sale poate să ajungă fericirea vremelnică și veșnică, promisiă și garantată nouă de evanghelia Domnului. Iar mijloacele, cari înlesnesc omului calea spre acest dumnezeesc ideal s'au indicat în cele cuprinse în evanghelia Domnului și anume: alipirea neclătită către legea și biserica strămoșească, rugăciunea neîntreruptă și provenită din inimă către Domnul cerului și al pământului, lucrul neobosit spre a ne putea câștiga în mod cinstit cele trebuincioase pentru viață, buna chivernisire și buna întrebuințare a câștigului realizat prin lucrul mânilor și minții noastre, sfințenia vieții familiare, buna creștere a pruncilor, stima și iubirea deaproapei, păstrarea cu sfințenie a tradițiunilor și frumosa dătină rămasă din bătrâni, și peste tot o viață sufletească cu fapta și cu gândul la Dumnezeu și la viața noastră viitoare.

O deosebită importanță a dat vorbitorul în cuvântările sale lucrului și desvoltării în noi și în tinerime a plăcerii de lucru, arătând cu exemple din sf. Scriptură și din viață, că lucrul pentru fiecare om, de orice pozițiune și stare socială, nu este un blăstăm, ci din contră este un dar dela Dumnezeu, prin care l-a distins cu frumoasa misiune de a continua pe pământ marea creatoare a lui Dumnezeu. Progresele realizate prin mintea și mâinile omului, mai ales în timpul din urmă, ne arată până la evidentă această distincțiune a omului.

Vorbirile ținute au fost ascultate cu multă atențiune din partea credincioșilor, cari s'au depărtat dela sf. mănăstire deplin mângăiați în sufletele lor prin sfintele slujbe și prin învățăturile auzite aici.

Astfel sf. mănăstire Hodoș-Bodrog și de astădată, sperăm cu succes, a contribuit la realizarea sfinte sale misiuni, pentru care

există: de a fi un centru de cultură și pietate creștinească a poporului nostru.

Să dea Dumnezeu ca sfintele rugăciuni și slujbe săvârșite aici să fie bineprimite la tronul cel ceresc, iar sămânța evanghelică, sămănată prin vorbirile ținute aici, să aște pământ bun în sufletul și inima credincioșilor, spre înaintarea și întărirea sf. noastre biserici și spre dezvoltarea și întărirea poporului nostru în spirit creștinesc pe toate terenele de viață și dezvoltare.

Correspondent.

Programul

serbărilor culturale din Orăștie,

ce se vor ține în Orăștie, în zilele de 14 și 15 Septembrie n. 1913, din prilejul adunării generale a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”.

I. Preziua serbărilor.

Sâmbătă, în 31 August (13 Septembrie).

1. Primirea comitetului central al „Asociațiunii”.
2. Seara la ora 8 întrunire de cunoștință la „Hotel Central”.

II. Ziua întâi.

Duminică, în 1/14 Septembrie.

- a) dimineața la orele 7 $\frac{1}{2}$ liturgie în bisericile gr.-or. și gr.-cat. din loc.
- b) La orele 10, ședința primă a „Asociațiunii” în sala dela „Hotel central”.
- c) La orele 12 din zi, deschiderea expoziției aranjate de Reuniunea industrială, de Reuniunea economică și de Atelierul de țesături din Orăștie, în sala dela „Hotel Transilvania”.
- d) La ora 1 banchet în sala dela „Hotel Central”.
- e) La orele 2 $\frac{1}{2}$, după amiază, conduct etnografic. Conductul va pleca din curtea bisericii române gr.-or. din loc, va percurge străzile: drumul țării, piața orașului, strada promenăzii, iar în Dealul mic (unde a sburat Vlaicu) vor fi prestațiuni cu joc.
- f) La orele 8 $\frac{1}{2}$ seara concert în sala „Hotel central”.

Notă. Bilete se capătă în „Librăria Națională” S. Bornemisa și în farmacia Vlad-Demeter.

III. Ziua a doua.

Luni, în 2/15 Septembrie.

- a) La ora 9 a. m. în sala dela „Hotel Central” ședința a II-a a „Asociațiunii”.
- b) La ora 1 prânz după listă în „Hotel Central”.
- c) La ora 4 d. s. în acelaș local ședința festivă a secțiilor științifice-literare. Conferențele d-lor Dr. Silviu Dragomir și Dr. Ioan Radu.
- d) Seara la orele 9 petrecere cu joc în sala dela „Hotel Central”. Costumul național e binevăzut.

Notă. Expoziția va fi deschisă în decursul serbărilor dela 9—12 și dela 2—6 ore din zi.

În decursul serbărilor damele din localitate vor vinde flori în favorul „Asociațiunii”.

Ceice voesc să ia parte la serbări, să se anunțe până în 8 Sept. a. c., la dl Dr. Romul Boca, adv., Orăștie (Szászváros), că dorește cuvartir la hotel, sau la casa privată și că vor lua parte la banchet.

Orăștie, la 18 August 1913.

Comitetul desp. Orăștie
al „Asociațiunii”.

Din despărț. „Asociațiunii”.

Convocare.

P. T. membri ai despărțământului Dobra al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, precum și toți sprijinatorii acesteia se invită la

Adunarea cercuală

ce se va ține la 7 Septembrie n. (25 August v.) 1913, 2 ore p. m., în școala gr.-or. română din Câmpuri-surdue cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Rapoartele comitetului, cassarului și bibliotecarului.
3. Alegerea cassarului pe restul perioadului.
4. Eventuale dizertațiuni și prelegeri populare anunțate directorului conform prescrierii din statute.
5. Alegerea unei comisii pentru adunarea generală a „Asociațiunii”.
7. Eventuale propuneri.
8. Închiderea adunării.

Dobra, la 6/19 August 1913.

Ioșif Morariu
dir. desp.

Ioan Babes
secretar.

Convocare.

Comitetul cercual al despărțământului VII al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” invită prin aceasta pe toți sprijinatorii literaturii și culturii românești, la adunarea anuală ordinară ce se va ține la 7 Septembrie st. n. 1913, la orele 3 p. m. în biserica gr.-or. română din Hațeg având următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul secretarului.
3. Raportul cassarului.
4. Raportul bibliotecarului.
5. Esmiterarea unei comisii pentru cenzurarea rapoartelor, iar alta pentru înscrierea membrilor.
6. Prelegeri.
7. Referada comisiiilor.
8. Statorirea bugetului.
9. Alegerea directorului, secretarului, cassarului și bibliotecarului.
10. Alegerea alor doi membri în comitetul despărțământului.
11. Alegerea a 2 delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunii”.
12. Eventuale propuneri.
13. Închiderea adunării.

Din ședința comitetului, ținută la 27 August st. n. 1913.

Iuliu Popovici
dir. subst.

Dr. Emil Șelariu
secretarul desp.

NOUȚĂȚI.

Personal. Preasfințiiile lor, Episcopii Ioan I. Papp al Aradului și Dr. Miron E. Cristea al Caransebeșului au sosit Joi la Sibiu pentru a lua parte la ședințele reprezentanței Fundațiunii Gozdu și la ședințele consistoriului mitropolitan.

Fundațiunea Gozdu. Ședințele reprezentanței Fundațiunii Gozdu, începute Vineri, s'au terminat astăzi. Au fost conduse de Excelența Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu și au participat la ele P. S. Lor, Episcopii Ioan I. Papp și Dr. Miron E. Cristea, apoi membrii mirenii, ilustrii domni: Parteniu Cosma, Avram Berlogia, Dr. Nicolae Poyenar, Dr. Ioan Mihu și Antoniu de Mocsonyi. Și-a scuzat absența Ilustritatea Sa domnul George Serb, consilier aulic.

Sfințirea școlii de fete din Arad. Programul festivității de sfințire și inaugurare a școlii civile de fete din Arad s'a stabilit în chipul următor: 1. Duminică în 25 August (7 Sept.) la orele 9 a. m. începerea sf. liturgii, la care pontifică P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp. 2. După încheierea sf. liturgii Preasfințitul Episcop se reîntoarce la reședința sa, unde se adună clerul și poporul în frunte cu comitetul Reuniunii femeilor pentru a însoți pe P. S. Sa cu lithia la școală. 3. Sfințirea apei și apoi stropirea, deci sfințirea tuturor despărțământelor școlii. 4. În decursul actului din urmă se va cânta „Izvorul tăvădușilor”. 5. Discursul de inaugurare al P. S. Sale la care răspunde doamna presidentă a Reuniunii femeilor române din Arad și provincie. 6. Sărutarea crucei și stropirea cu aghiazmă. 7. La orele 1 și jum. d. a. banchetul aranjat din partea comitetului Reuniunii femeilor române în localul, care se va desigina mai târziu.

Director la școala de fete. Consistorul plenar din Arad, în ședința din 26 I. c., a ales director la școala civilă de fete a diecezei aradane pe dl Victor Stanciu, profesor al școlii civile de fete a Asociațiunii.

Intoarcerea rezerviștilor. Cu trenul de ieri dimineața la orele 9 și 57 minute au sosit în gara Sibiului 496 de rezerviști din Bosnia și Herțegovina. Au fost primiți de un detașament al regimentului de infanterie nr. 31 și de muzica militară, și salutați și din partea orașului nostru. La amiază s'a dat o masă festivă în casarma de infanterie.

Universitate germană în Tokio. Guvernul japonez a încuviințat cererea călugarilor ieziți de a întemeia în capitala țării o universitate sub numele „Școala înțelepciunii”. Limba de propunere la această școală este cea germană. Până acum noua universitate are două facultăți: una de filozofie și alta de comerț.

† **Nicolau Dobre**, paroh în comuna Hendorf, a decedat Sâmbătă în 30 August în etate de 61 ani, după 38 de ani de preoție, și va fi înmormântat astăzi, Luni, în cimiterul gr.-ort. român din Hendorf. Odihnească în pace!

Sfințire de școală. Ni se scrie, că în comuna Șaeș, protopresbiteratul Sighișoara, în 10 August n. s'a făcut sfințirea noului edificiu școlar, o clădire frumoasă și impunătoare, ridicată din dărnicia credincioșilor noștri de acolo și din ajutorul dat de venerabilul consistor arhidiecezan. Actul sfințirii l-a săvârșit domnul protopresbiter Demetriu Moldovan cu asistență numeroasă. Domnul protopresbiter a rostit o frumoasă cuvântare, după care poporul a fost stropit cu apă sfințită. A urmat prânzul, în casele parintelui Ioan Cristea, care are multe merite întru ridicarea noului edificiu școlar. S'au rostit toase, pentru Excelența Sa, arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu, pentru protopresbiterul tractului, pentru conducători și popor.

Nou partid parlamentar. În Budapesta s'a format un comitet în frunte cu fostul secretar de stat Francisc Bolgár, având de scop a face pregătirile necesare pe ziua de 14 Septembrie, când se va constitui noul partid numit al contelui Andrassy.

Bani furați. Din trăsura poștei dela Deva, care plecase Mercuri seara la orele 9 către gară, au dispărut 28 de mii coroane. Vizitiul afirma că n'a observat lipsa banilor decât după ce sosise în gară.

La serbarea dela Lipsca. În 18 Octombrie se desvășește monumentul dela Lipsca, înălțat în amintirea marelui lupte din 1813. La această serbare Maiestatea Sa Monarhul nostru va fi reprezentat prin arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand.

Almanah pe anul 1913--14. Domnul Josif Moldovan, director școlar în Arad, anunță că va scoate un almanah pe anul 1913-14, compus pentru trebuințele preoților și învățătorilor. Prețul 1 cor. plus 10 fileri porto. Se poate comanda la librăria diecezană din Arad.

Osândirea atentatorului. Din Madrid se anunță, că tribunalul suprem a respins apelul lui Allegre, care atentase la viața regelui spaniol, și a confirmat sentința de condamnare la moarte. Se crede că regele Alfonso va schimba pedeapsa în munca silnică pe viață.

Demobilizare. Se scrie din Atena, că Mercuri s'a început demobilizarea armatei grecești. Demobilizarea generală se va termina într-o lună. — Acelaș lucru se vestește dela Belgrad, unde se speră că armata sârbească va fi demobilizată în zece zile.

Cât a costat canalul de Panama? Guvernul american a comunicat ziarelor din Washington câteva date privitoare la clădirea canalului de Panama. Cheltuielile, până la 30 Iunie a. c., s'au urcat la suma de un miliard și jumătate de coroane, iar până la terminarea definitivă a canalului se mai cer alte 300 de milioane. Comitetul de ingineri din 1901, când statele unite se ocupau cu ideea realizării acestei gigante întreprinderi, a evaluat cheltuielile cu 720 de milioane, — va să zică cu o diferență de un miliard. Deosebirea enormă provine din greutățile și împrejurările ivite în cursul lucrărilor.

Cărți școlare. Ministrul a aprobat sub Nr. 128,134/1913 ed. I. a *Istoriei Ungariei* și sub Nr. 79,642/1913 ed. IX. a cursului de *limba română*, ambele de Iuliu Vuia. A apărut partea III. a cursului de *limba maghiară* de I. Vuia, care cuprinde, conform planului de învățământ ministerial de sub Nr. 80,000/1910 diferența de material din aritmetică, geografie, istorie și constituție.

Pedepsit — nevinovat. Tribunalul din Palermo condamnase pe țărănul Vasallo Erasmus pentru asasinat la muncă silnică pe viață. Țărănul neajutorat în zadar s'a apărut și a tăgăduit faptul; depozitiile unor martori l-au dus la robie. Aceasta s'a întâmplat în 1877. Condamnatul, om tinăr, a trebuit să-și părăsească soția și copilul, și să petreacă 36 de ani între pereții temniței. Din omul voinic s'a ales un bătrân de 62 de ani, garbovit, cu părul alb, și slăbit de puteri. Acum, după ce temnița l-a ruinat, s'a ivit un nepot al său și a recunoscut, că el, nepotul, este ucigașul, ear Vasallo e nevinovat. Tribunalul a luat măsuri, ca bătrânul să fie liberat îndată. Vasallo s'a întors acasă, la Palermo; dar dintre ai săi n'a mai aflat pe nimeni, toți muriseră sau emigraseră. Statul italian nu i-a dat nici o despăgubire pentru suferințele îndurate.

Se caută o domnișoară română lângă doi copii. Să se adreseze doamnei *Gabriela Dr. Popovits* în Oradea-mare (Nagyvárad) Sztaroveszky utca 21.

Teatru în Sibiu. Trupa teatrală a dlui director B. Heves și-a început reprezentațiile în teatrul sibian Sâmbătă seara cu opera de Lehar, *Eva*, în rolul de căpetenie cu dna Maria H. Balla, distinsa primadonă, cunoscută publicului din stagiunea anului precedent. Programa stagiunii actuale promite piese moderne și clasice, drame și opere. Personalul operetelor, reprezentate în primele două seri, a fost primit din partea numerosului public cu multă simpatie. Soliste și solisti sunt puteri de bună calitate, atât cu privire la cântare, cât și la dansurile obișnuite în opera modernă. Personalul dramatic se va prezenta în comedia *Lupul*, scrisă de Molnár, autorul *Diavolului* și al *Gardistului*. Astăzi, Luni, se joacă *Manevrele de toamnă*, operetă în 3 acte. Începutul reprezentațiilor la orele 8 seara.

Cine a comis cruzimi? În al doilea război balcanic aliații de ieri s'au năpustit unii asupra altora, exterminându-se reciproc cu o furie de selbatici. Biroul de presa grecesc și sârbesc a dat la iveală barbariile săvârșite de soldații bulgari, cari în retragerea lor au măcelărit locuitorii nevinovați, femei și copii. Raportorii marilor ziare ilustrate engleze și franceze au făcut, pentru publicațiile lor, numeroase fotografii, unde faptele bulgărești sunt reprezentate în toată nuditătea lor. — Acum, drept răspuns, se grăbește și biroul de presă bulgară să răspundă o broșură volantă, pentru a dovedi, că la adecă grecii sunt oamenii desbrăcați de orice sentiment omenesc, cari au omorât și jăfuit în teritorul cucerit. Broșura reproduce în facsimil epistole d'ale soldaților greci din regimentul al 19-lea. Epistolele, prinse de mâni bulgare, raportează părinților și cunoscuților atrocitățile făcute la porunca superiorilor armatei grecești: ucideri, aprinderi de sate bulgare și alte vandalisme. — Firește că prin desvășirile acestor broșuri încă tot nu dovedește nevinovăția soldaților bulgari; ci arată cel mult atâtea, că s'au comis cruzimi și de-o parte și de alta.

Bioscopul Apollo de pe piața Hermann va reprezenta Luni și Marți în 1 și 2 Sept. n. 1913 următorul program: *Priveliște de pădure*, tablou de țară colorat. Unicul drum spre fericire, comedie americană într'un act. Planul de război furat, dramă sensațională din viața militară în 3 acte. Doi rivali, comedie americană într'un act.

Cărți și reviste.

Biserica Ortodoxă Română nr. 4 din 1913 cuprinde: Ordin circular, de I. P. S. S. Mitropolitul primat. Preoți, cu crucea în frunte! Cuvântarea ținută de I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei în catedrala din Iași. Creștinii și statul. Cremațiunea, de B. Mangăru. Trei mari catiheti ai bisericii vechi. Cuvântări ocazionale. Despre cult, de Dr. D. Demetrescu. Congresul profesorilor de științe religioase, de C. Nazarie. Conferențe pastorale, de I. P. S. S. Mitropolitul primat. Oficiile. — Abonamentul: 12 lei pe an. Adresa: București, strada Principalele unite 10.

Interpretarea legilor școlare. Chestiuni de drept școlar, de Dr. iur. M. Crăiniceanu. Retipărire din „Telegraful Român”. Broșură de 36 pagini. Cuprinde păreri temeinice cu privire la interpretarea dispozițiilor din noua legi școlare. Poate fi cetită cu mult folos de cei ce stau sub povara acestor legi. Prețul 30 fileri esemplarului. Se poate comanda dela librăria arhidiecezană din Sibiu.

Poșta redacției.

Un interesat. Condițiile sub cari se primesc elevii la teologia din Sibiu, sunt publicate în numărul 74 al ziarului. Terminul pentru înaintarea cererilor de primire de altcun a expirat.

A apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană în Sibiu:

Notițe

despre

întâmplările contemporane

scrise de

Ioan cavalier de Pușcariu.

Prețul broș. 3 cor. + porto 20 fil.

Legat cor. 3-50 + porto 30 fil.

M. Z. 2915/1913. IV.

(233) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de inginer suprem oraşenesc la magistratul oraşenesc în Szászsebes devenit vacant prin abdicare pe timpul până la 31 Decembrie 1913 se scrie concurs cu termen până la 15 Septembrie a. c.

Postul e satorit în cl. IX. de salar însă cu un salar fundamental de 3200 cor., cinci cvincenale de câte 10% al salarului, dintre care cele trei cvincenale se computează din 4 în 4 ani, cele două din urmă din 5 în 5 ani împreună cu relutul de cvartir satorit în cl. IX.

Inginerului suprem oraşenesc i-se dă drept a face şi praxă privată afară de oarele de oficiu.

Inginerul suprem oraşenesc e şeful serviciului tehnic, şi directorul uzinei de electricitate oraşenesc. Cei cu cunoştinţe speciale în electro-tehnică sunt preferiţi.

Reflectanţii la acest post trebuie să aibă calificaţiunea pretinsă în §. 10 al art. de lege I. ex 1883 şi să pozează cele trei limbi ale statului. Rugărilor sunt a se înainta în timpul susamintit la primarul oraşenesc.

Termenul de alegere se va fixa ulterior. Szászsebes, la 19 August 1913.

Magistratul oraşenesc.

Nr. 522/1913

(227) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător vacant la şcoala confesională gr.-or. rom. din **Boholt**, protopresbiteratul Deve, se deschide concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 600 cor. salar fundamental, şi anume: 531 cor. 39 fil. din repartitie pe popor, 68 cor. 61 fil. din 5% după darea directă, — restul se va cere dela stat.

2. Cvaritir natural în edificiul şcolai.

3. Lemne de foc 4 metri.

4. 1/4 jugăr grădină.

Concursul instruit conform normelor în vigoare sunt a se înainta în termenul prefipt oficiului protopopesc al Deve.

Concurenţii înainte de alegere au a se prezenta la biserică în vre-o Duminecă sau sârbătoare pentru de a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic şi pentru a face cunoştinţă cu poporul.

Dela candidatul ales să pretinde ca în Dumineci şi sârbători să cerceteze biserică, respective să conducă pe elevii săi în biserică spre a cânta răspunsurile liturgice.

Deva, la 8 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al tractului Deve, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 454/1913

(235) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători la şcolaele confesionale diu **Gelmar** şi **Măgura**, tractul Orăştiei, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt:

1. La şcoala din comuna Gelmar 160 cor. din repartitie dela popor şi restul de 1040 cor. după recerintele legii şcolare din a. c. să cere dela stat şi e în perspectivă a se acorda îndată ce postul va fi ocupat, pe care însă la cazul de denegare, parohia nu se obligă al solvi.

Cvaritir liber în edificiul şcolai, relut de grădină, iar 50 cor. pentru încălzirea salei de învăţământ.

2. La şcoala din comuna Măgura 400 cor. salar din repartitie culturală dela biserică, cvaritir în natură şi lemne pentru încălzit, iar restul de 800 cor. s'a cerut dela stat, care însă la caz de denegare, parohia nu se obligă al solvi.

Cei aleşi la aceste posturi sunt îndatorati a ţine strana şi instrua pe elevi în cântările bisericesti, a conduce copii în Dumineci şi sârbători la biserică şi a cânta cu ei cântările liturgice.

Concurenţii sunt obligaţi a se prezenta într-o Duminecă ori în vre-o sârbătoare pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul.

Vor fi preferiţi cei-ce vor putea forma un cor. Doritorii au a-şi aşterne rugărilor instruite conform legii din vigoare subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Orăştie, la 16 August v. 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Orăştiei în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala noastră confesională gr. or. română din comuna **Băiţa**, protopresbiteratul Zarand, se scrie concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Salariul împreună cu acest post este de 1200 coroane, şi anume: dela comuna bisericească 600 coroane, iar restul s'a cerut dela Ven. Consistoriu, ori dela stat; lemne pentru încălzitul salei de învăţământ în sumă de 64 coroane, quartir şi grădină în natură.

Învăţătorul care va fi ales e deobligat:

1. A conduce copiii la biserică în toate Duminecile şi sârbătorile şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

2. A instrua copii în religiune şi a ţine şcoala de repetiţie.

3. A cultiva grădina de pomi.

Cei ce vor şti conduce corul bisericei de adulţi vor fi preferiţi, pentru ce li se pune în perspectivă ceva remuneraţie.

Petiţiile instruite conform legilor sunt a se trimite P. On. oficiu protopresbiteral în Brad şi a se prezenta la biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Brad, la 9 August 1913.

Din şedinţa comitetului parohial ținută la 13 Iulie 1913.

George Drăgan
preşedinte.

Nr. 543/1913.

Vidi:

Nicolae Popica
notar.

(232) 1—3

Vasile Dămian
protopresbiter.

Nr. 557/1913

(231) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele anumite mai jos se scrie concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Blăjeni Plai** şi **Sat**. Salarul se plăteşte 1000 cor. din repartitie, restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

2. **Buceş**. Salarul se plăteşte 500 cor. din repartitie, 300 cor. din cassa bisericei, 200 cor. ajutor din fondurile arhidiecezane, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

3. **Căinel**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartitie, 200 cor. din centru, iar restul se va cere dela stat şi grădină.

4. **Crăciuneşti**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartitie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

5. **Grohot**. Salarul se plăteşte 400 cor. din repartitie, restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi 20 cor. relut de grădină.

6. **Hârţagani**. Salarul se plăteşte 600 cor. din repartitie, 200 cor. din fondurile arhidiecezane, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

7. **Lunca**. Salarul se plăteşte 300 cor. din repartitie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

8. **Luncoiul de jos**. Salarul se solveşte 500 cor. din repartitie, 300 cor. din cassa bisericei, 200 din centru, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

9. **Luncoiul de sus**. Salarul se solveşte 300 cor. din repartitie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

10. **Prihodişte-Tătăreşti**. Salarul se solveşte 300 cor. din repartitie, iar restul se va cere dela stat, 200 cor. relut de cvartir şi 20 cor. relut de grădină.

11. **Şesuri**. Salarul se solveşte 400 cor. din repartitie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

12. **Stâniţa de sus** şi **de jos**. Salarul se solveşte 600 cor. din repartitie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă o odaie în edificiul şcolai şi grădină.

13. **Tomnatecul de jos** şi **de sus**. Salarul se solveşte 600 cor. din repartitie, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

14. **Zdrapţi**. Salarul se plăteşte 800 cor. din repartitie, 200 cor. din centru, iar restul se va cere dela stat, locuinţă în edificiul şcolai şi grădină.

Cei aleşi sunt datori a propune şi în şcoala de repetiţie şi instrua elevii în religie şi cântări, ai conduce Dumineca şi în zile de sârbătoare la biserică şi a cânta cu ei.

Concurenţii au să-şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopopesc în termenul deschis şi încât le stă în putinţă să se prezenteze în vre-o Duminecă s'au sârbătoare pentru a cânta şi a se face cunoscuţi poporului.

Brad, la 9 August 1913.

Oficiul protopopesc gr.-or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Dămian
protopop.

Szebenvármegye alispánjától.

9080/1913 alisp. sz.

(230) 1—1

Pályazati hirdetmény.

Szebenvármegye árvaszékénél elhálózás folytán megüresedett és évi 600 korona kezdőfizetéssel, 320 korona lakpénzzel és 150 korona ruházati átalánynyal javadalmazott hivataloszlai állásra, valamint az ennek betöltésével esetleg megüresedő más hivataloszlai állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom a pályázni óhajtokat, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényeiket 1913. évi október hó 6-áig hozzámm annál is inkább nyujtsák be, mivel a később érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Nagyszeben, 1913 évi augusztus hó 29-én.

Fabritius
alispán.

Nr. 761/1913

(225) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului II învăţătoresec dela şcoala confesională gr.-or. română din comuna **Bendorf**, protopresbiteratul tractului gr.-or. Agnita, se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 coroane, din cari dela comuna politică 200 coroane, ajutor dela stat ce se va cere pe baza documentelor învăţătorului ales 1000 coroane.

2. Relut pentru grădină 20 coroane, lemne de foc o soarte ca fiecare parohian.

3. Cvaritir în natură.

4. Învăţătorul este îndatorat a propune şi în şcoala de repetiţiune, a cânta în Dumineci şi sârbători cu elevii de şcoala în biserică.

5. Concurenţii sunt datori a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserică, spre a face cunoştinţă cu poporul, iar petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigoare să se aştearnă subscrisu'ui oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Agnita, în 12 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Agnita, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a catedrei de învăţător la şcoala noastră confesională din comuna **Sâmpetru**, tractul protopresbiteratului Brasov, se publică concurs cu termen de 15 zile dela cea dintâiu publicare în „Telegraful Român”.

Învăţătorul ales va avea să facă şi servicii de cântăreţ Dumineca şi sârbătoreala la utrenie şi liturgie, iar în zilele de lucru cu săptămâna; va avea să dea instrucţie tinerimii din şcoala de repetiţie.

Venitele sunt:

800 coroane anual, care se vor plăti în rate lunare anticipative dela biserică, iar restul dela stat.

Doritorii au să-şi înainteze rugărilor lor conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteral şi să se prezinte în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserică ca să-şi arete destoinicia în cântări.

În conţelegere cu comitetul parohial.

Braşov, în 13 August 1913.

(229) 1—3

Dr. V. Saftu
protopop.

Nr. 268/1913

(222) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele bisericeşti ale protopresbiteratului Câmpenilor se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima aparinţă în „Telegraful Român”.

1. **Poiana-valeaverde**, un post învăţătoresec, cu salar de 1000 cor. dela comunele bisericeşti din repartitie şi restul din ajutor de stat ce s'a cerut, locuinţă cu grădină.

2. **Vidramedie**, post de învăţătoare, cu salar de 100 cor. dela cassa bisericei şi restul din ajutor de stat daja votat, locuinţă cu grădină.

Concurenţii să trimită rugărilor lor cu documentele recerute în termenul deschis la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Câmpenilor (p. Topánfalva) obligându-se cu rugare că se vor supune deciziunilor comitetelor parohiale a duce copii la biserică, a ţine şcoala de repetiţie şi a lucra grădinile şcolare.

În conţelegere cu comitetele parohiale. Câmpeni, 2 August 1913.

Romul Furdul
protopop.

Nr. 496/1913

(228) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresec împreună cu postul cantoral dela şcoala confesională gr.-or. din **Medeşfalău**, protopresbiteratul M.-Oşorheiu se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental 1200 cor. şi anume dela biserică 270 cor. dela popor 200 cor., venitele cantonale 130 cor., restul de 600 cor. ajutor votat dela stat.

2. Cvaritir în edificiul şcolai.

3. 1/4 jugăr grădină.

Pe lângă alte datorinţe impuse prin lege şi regulamentele în vigoare — alesului respective instituitului învăţător la acest post i-se impune ca datorinţă a conduce elevii la serviciile divine din biserică şi a cânta cu ei răspunsurile liturgice, şi a forma un cor cu tinerimea adultă.

Petiţiunile concursuale înzestrate cu documentele recerute să se aştearnă subscrisului oficiu protopopesc în termenul deschis.

Până înainte de alegere cu 8 zile concurenţii au a se prezenta în comună spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul.

Murăş-Oşorheiu, 12/25 August 1913.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român.

Stefan Russu
protopop.

Ad. Nr. par. 127/1913

(219) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a postului de învăţător dela şcoala noastră conf. gr.-or. din **Panic** (ung. Gyerőfalva), tractul Clujului, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Salar 600 coroane (din repartitie), solvibile în rate trei-lunare anticipative; cvaritir bun şi frumos în şcoala cea nouă; lemnele trebuincioase pentru încălzirea salei de învăţământ; 1/4 jug. de grădină, eventual 20 cor. şi dreptul de folosinţă a unei sesiuni întregi din păşunatul şi pădurea foşilor urbarialişti.

Întregirea salarului la suma satorită de art. de lege XVI. 1913 se va expora dela stat pe baza documentelor învăţătorului care se va alege.

Învăţătorul ales va fi obligat a propune toate obiectele de învăţământ, deci şi religiunea, în şcoala cuotidiană şi de repeţiune şi a cerceta însuşi regulat sf. biserică şi a conduce şi elevii şcolai la biserică în toate Duminecile şi sârbătorile şi a cânta cu ei la Sf. Liturgie.

Învăţătorul sau învăţătoreala aleasă, care va desvolta o activitate extraşcolară folositoare poporului (d. e. formând un cor de adulţi sau pe terenul industriei de casă) se va bucura de o remuneraţiune deosebită şi de sprijinul şi iubirea poporului.

Concurenţii îşi vom înainta petiţiile de concurs în termenul susamintit P. O. oficiu protopresbiteral al tractului Clujului şi vor avea a se prezenta înainte de alegere în parohia noastră la Sf. Biserică, spre a fi cunoscuţi din partea poporului.

Panic, 31 Iulie 1913.

Comitetul parohial.

Pentru **Librăria arhidiecezană** din **Sibiin** se caută

o calfă.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta ofertele în scris adresate Comisiunei administrative a tipografiei şi librăriei, indicând totodată şi pretensiunile lor, pe lângă cari îşi oferă serviciul.

Aviz.

☛ **Să sprijinim arta română.** ☛

Aduc la cunoştinţă on. public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutorul Prea Ven. Consistor din Sibiin, m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu, tr. Mediaş, unde primesc în lucrare orice pictură în ulei fin, ca: Iconostase, orice icoane şi mărimi, cruci, prapori, hramuri pentru şcoli, praznicare, ori ce renoiri — tot felul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil, cu preţurile cele mai favorabile. În timpul de toamnă şi iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preţ foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulţumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciin,
pictor bisericesc.

(Agârbiciu—Sz. Egerbegy.)

(46) 80—